

15- Ma'ruza: Karantin materiallarini zararsizlantirish usuli

Reja:

- 1. Karantin materiallarini zararsizlantirish bo'yicha qoidalar.**
- 2. Karantin materiallarini zararsizlantirish usullari**

Karantin ostidagi materiallar va boshqa xavfli o'simlik zararkunandalari bilan zararlangan barcha import yuklar O'zbekiston Respublikasiga olib kirilishi vaqtida chegara punktlarida zararsizlantirilishi, qaytarib yuborilishi yoxud yo'q qilinishi va bu haqda alohida dalolatnoma rasmiylashtirilib, manfaatdor taraflarga ma'lum qilinishi lozim.

Karantin ostidagi materiallar tashib bo'linganidan keyin barcha turdagi transport vositalari albatta tozalanishi hamda belgilangan tartibda zararsizlantirilishi lozim.

Transport vositalarini o'simliklar karantinidagi zararli organizmlardan zararsizlantirish va tozalash zarurati o'simliklar karantini davlat inspektorlari tomonidan aniqlanadi.

Transport tashkilotlari yoki yuk qabul qilib oluvchilar chegara maskanidagi o'simliklar karantini inspektorining ko'rsatmasi asosida o'simliklar karantini hududiy davlat inspeksiyalarining maxsus fumigatsiya bo'linmalariga zararsizlantirish tadbirlari o'tkazish uchun talabnoma beradi.

Chegara maskanlarida transport vositalarining barcha turlarida o'simliklar karantini nazoratidagi mahsulotlarni fumigatsiya hamda degazatsiya qilish ishlari o'simliklar karantini hududiy davlat inspeksiyalarining maxsus fumigatsiya bo'linmalari tomonidan amalga oshiriladi.

Transport tashkilotlari va yuk qabul qilib oluvchilar tomonidan transport vositalari hamda yuklarni zararsizlantirish uchun zararsizlantirish talablari va texnika xavfsizligiga javob beradigan maxsus jihozlangan maydonlar va binolar ajratiladi.

O'simliklar karantini nazoratidagi mahsulotlar chet mamlakatlardan transport vositalarida zararsizlantirilgan holda jo'natilganda, O'zbekiston Respublikasi chegara maskanlaridagi o'simliklar karantini davlat inspektorlari tomonidan ularning degazatsiya sifati tekshiriladi.

Sitrus o'simliklar mevalarini refrejeratsiya qilish va ularni muzlatgich kameralarda zararsizlantirish yukni qabul qilib oluvchilar tomonidan o'simliklar karantini davlat inspektori nazoratida amalga oshiriladi.

Zararlangan o'simliklar karantini nazoratidagi mahsulotlarni fumigatsiya, degazatsiya, refrejeratsiya qilish yoki boshqa usullarda zararsizlantirish (tozalash, qaytarib yuborish yoki boshqa manzilga jo'natish, yo'q qilib tashlash), yuklarni,

bagajlarni, pochta jo'natmalarini ochish yoki qadoqlash, ularni zararsizlantirish joylariga olib borish va u yerdan qaytarib olib kelish bilan bog'liq xarajatlar yukni qabul qilib oluvchilar hisobidan qoplanadi.

Degazatsiya — o'simliklar karantini ob'ektlarini kimyoviy vositalar gazlari bilan zararsizlantirish (fumigatsiya) muddatit ugagandan keyin ushbu germetik yopilgan ob'ektda zaharli gaz holdagi moddalarni yo'qotishga qaratilgan chora-tadbirlar;

Fumigatsiya — o'simliklar karantinidagi va boshqa zararli organizmlarni yo'q qilish maqsadida o'simliklar karantini ob'ektlarini kimyoviy vositalar gazlari bilan zararsizlantirish;

Refrejeratsiya – xona haroratini sovutish natijasida o'simliklar karantini ob'ektlarini yo'qotish chora tadbiri. Sovutish - bu sovuq xonalarda mevani saqlash, 21 kun davomida 0,5-1,5 ° S haroratda. yoki 16 kun davomida 0 ° C dan -1 ° C gacha bo'lgan haroratda (lekin pastda emas). Sovutish davridagi harorat bir xil bo'lishi kerak, bu esa statsionar yoki ko'chma muxlislar tomonidan kamerada doimiy havo almashinuvi orqali erishiladi. Bunda turli sovutish kameralaridan foydalaniladi. Sovutish kamerasidagi havo muhitini boshqarish bilan ishlaydigan sovutgichlar zamonaviy texnologiyalardan biri bo'lib, bunda kameradagi havoning tarkibi o'zgartiriladi. Bunda havo tarkibidagi kislorod miqdori 21%, karbonat anhidrid miqdori 0,03% bo'lsa, kislorod 2-5%gacha pasaytiriladi, karbonat anhidrid miqdori 3-5%gacha oshiriladi. Bu usulning mohiyati Shundaki, sovutgichlarga keltirilgan meva va sabzavotlar tarkibidagi mikroorganizm va turli xil jonzotlar odatda kislorod bilan nafas oladi, xonadagi kislorod miqdorini pasaytirish bilan nafas olishi to'htatiladi, natijada mahsulotni saqlash muddati uzaytiriladi.

Kamera balandligidan qat'i nazar, ustunning balandligi 3 metrdan yoki 8 ta qutidan oshmasligi kerak. 3 m balandlikdagi xonalarda, sovutish moslamalari shipga o'rnatilganida va batareyani devorga sovutish bilan kamida 60 sm masofada yuqori yig'im qutilari va ship o'rtasidagi masofa kamida 1 m bo'lishi kerak.

Sovutish davrining uzunligi meva temperaturasiga, partiyaning kattaligiga va kameraning hajmiga bog'liq. Portakallashgan tumanlarda 3-4 ° C haroratda yetkazilganda, ularning oldingi sovutilishi 3-4 kundan ko'proq davom etmaydi.

Favqulotda savdo zarur bo'lsa, apelsinlar maxsus fumigatsiya xonalarida olib boriladigan metil bromidi bilan fumigatsiya qilinnadi. Meva yashiklarda devorlardan kamida 20 sm, ship va ustun o'rtasida 40-60 sm gacha tushiriladi. Bu gazlash jarayonida fumigatsiya va o'chirish vaqtida xona ichidagi metil bromidning tez va hatto taqsimlanishini ta'minlaydi.

Xona ichiga tushgandan so'ng, mevalar kamida 8-10 ° C (mevaning ichida) haroratga qizdiriladi. Haroratning ko'tarilishi asta-sekin bo'lishi kerak - kuniga 3-

5°C. Xona ichidagi issiq havoni bir-biriga taqsimlash uchun har 2 soatda ventilyator toqib turiladi.

8 ° S dan past va 25 ° C dan yuqori haroratda fumigatsiyaga yo'l qo'yilmaydi.

Metil bromit zaharli hisoblanadi, Shuning uchun u bilan ishlashda siz xavfsizlik qoidalariga va himoya choralariga rioya qilishingiz kerak.

Fumiginal portlashlar bir kun ichida amalga oshirilishi kerak, chunki zararlar keskin oshadi.

Fumigatsiya texnologiyasini buzilishi turli darajadagi kuyishlar paydo bo'lishiga olib kelishi mumkin - apelsin po'stloqlari alohida joylarda yoki uzluksiz katta dog` shaklida paydo bo'ladi. Ko'pincha bu gazni qayta ishlash vaqtida ventilyatorning kam quvvatini yoki vaqtinchalik yopilishining natijasidir, havo ko'proq og'irroq bo'lsa, katta konsentratsiyalarda metil bromidlar ustunlar to'plamining yuqori sathidagi qutilariga joylashadi.